

Sygn. akt IV Ca 359/15

Dnia 15 października 2015 r.

POSTANOWIENIE

Sąd Okręgowy w Płocku, IV Wydział Cywilny - Odwoławczy

w składzie następującym

Przewodnicząca: SSO Joanna Świerczakowska

Sędziowie: SO Katarzyna Mirek – Kwaśnicka

SO Renata Wanecka (spr.)

Protokolant: Anna Bałdyga

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 8 października 2015r.

sprawy z wniosku (...) Spółki Akcyjnej w G.

z udziałem M. K., A. K. i Skarbu Państwa – Starosty Powiatu (...)

o stwierdzenie zasiedzenia służebności

na skutek apelacji uczestnika M. K.

od postanowienia Sądu Rejonowego w Sierpcu z dnia 30 stycznia 2015 r.

sygn. akt I Ns 34/15

postanawia:

1. sprostować z urzędu oczywistą omyłkę pisarską w postanowieniu Sądu Rejonowego w Sierpcu z 30 stycznia 2015 r. w ten sposób, że w miejsce oznaczenia jednostki organizacyjnej Skarbu Państwa (...) wpisać (...);
2. oddalić apelację;
3. przyznać adwokatowi Z. C. wynagrodzenie w wysokości 600 zł (sześćset złotych) powiększone o należny podatek VAT za pomoc prawną świadczoną z urzędu M. K., które należy wypłacić w całości ze Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Sierpcu.

Sygn. akt IV Ca 359/15

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Sierpcu postanowieniem z 30 stycznia 2015r. stwierdził, że Skarb Państwa nabył z dniem 31 grudnia 1986r. przez zasiedzenie służebność gruntową o treści służebności przesyłu obciążającą nieruchomość położoną w S. przy ulicy (...) oznaczoną w ewidencji numerem (...), dla której Sąd Rejonowy w Sierpcu prowadzi księgę wieczystą (...), polegającą na prawie korzystania z nieruchomości obciążonej przez każdoczesnego przedsiębiorcę będącego właścicielem urządzeń zlokalizowanych w granicach tej nieruchomości urządzeń energetycznych w postaci odcinka napowietrznej linii energetycznej średniego napięcia 15kV w zakresie prawa do lokalizacji tej linii w granicach nieruchomości obciążonej zgodnie z jej usytuowaniem oznaczonym na mapie sporządzonej przez biegłego geodetę T. S. zaewidencjonowanej w (...) Ośrodku (...) w S. w dniu 23 października 2013r. za numerem (...) wraz z

prawem nieograniczonego dostępu do tych urządzeń w celu bieżącej konserwacji, napraw i przebudowy zgodnie z ich przeznaczeniem (punkt 1), stwierdził, że Skarb Państwa nabył z dniem 31 grudnia 1986r. przez zasiedzenie służebność gruntową o treści służebności przesyłu obciążającą nieruchomość położoną w S. przy ulicy (...) oznaczoną w ewidencji numerem (...), dla której Sąd Rejonowy w Sierpcu prowadzi księgę wieczystą (...), polegającą na prawie korzystania z nieruchomości obciążonej przez każdoczesnego przedsiębiorcę będącego właścicielem urządzeń zlokalizowanych w granicach tej nieruchomości urządzeń energetycznych w postaci odcinka napowietrznej linii energetycznej średniego napięcia 15kV w zakresie prawa do lokalizacji tej linii w granicach nieruchomości obciążonej zgodnie z jej usytuowaniem oznaczonym na mapie sporządzonej przez biegłego geodetę T. S. zaewidencjonowanej w (...) Ośrodku (...) w S. w dniu 23 października 2013r. za numerem (...) wraz z prawem nieograniczonego dostępu do tych urządzeń w celu bieżącej konserwacji, napraw i przebudowy zgodnie z ich przeznaczeniem (punkt 2), stwierdził, że Skarb Państwa nabył z dniem 31 grudnia 1986r. przez zasiedzenie służebność gruntową o treści służebności przesyłu obciążającą nieruchomość położoną w S. przy ulicy (...) oznaczoną w ewidencji numerem (...), dla której Sąd Rejonowy w Sierpcu prowadzi księgę wieczystą (...), polegającą na prawie korzystania z nieruchomości obciążonej przez każdoczesnego przedsiębiorcę będącego właścicielem urządzeń zlokalizowanych w granicach tej nieruchomości urządzeń energetycznych w postaci odcinka napowietrznej linii energetycznej średniego napięcia 15kV w zakresie prawa do lokalizacji tej linii w granicach nieruchomości obciążonej zgodnie z jej usytuowaniem oznaczonym na mapie sporządzonej przez biegłego geodetę T. S. zaewidencjonowanej w (...) Ośrodku (...) w S. w dniu 23 października 2013r. za numerem (...) wraz z prawem nieograniczonego dostępu do tych urządzeń w celu bieżącej konserwacji, napraw i przebudowy zgodnie z ich przeznaczeniem (punkt 3) oraz stwierdził, że Zakład (...) Spółka Akcyjna nabył z dniem 1 stycznia 2002r. przez zasiedzenie służebność gruntową o treści służebności przesyłu obciążającą nieruchomość położoną w B., gm. S., oznaczoną w ewidencji numerem (...), dla której Sąd Rejonowy w Sierpcu prowadzi księgę wieczystą (...), polegającą na prawie korzystania z nieruchomości obciążonej przez każdoczesnego przedsiębiorcę będącego właścicielem urządzeń zlokalizowanych w granicach tej nieruchomości urządzeń energetycznych w postaci odcinka napowietrznej linii energetycznej średniego napięcia 15kV w zakresie prawa do lokalizacji tej linii w granicach nieruchomości obciążonej zgodnie z jej usytuowaniem oznaczonym na mapie sporządzonej przez biegłego geodetę T. S. zaewidencjonowanej w (...) Ośrodku (...) w S. w dniu 23 października 2013r. za numerem (...) wraz z prawem nieograniczonego dostępu do tych urządzeń w celu bieżącej konserwacji, napraw i przebudowy zgodnie z ich przeznaczeniem (punkt 4), oddalił wnioski w pozostałej części (punkt 5) oraz orzekł o obowiązku zwrotu wydatków (punkt 6) i o kosztach postępowania (punkt 7).

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny:

(...) Spółka Akcyjna z/s w G. jest następcą prawnym Zakładu (...) Spółki Akcyjnej, przejętego w trybie art. 494 § 1 ksh w wyniku połączenia tych spółek z dniem 31 grudnia 2004 roku. Wnioskodawczyni, jako spółka przejmująca, wstąpiła na zasadzie sukcesji uniwersalnej we wszystkie prawa i obowiązki spółki przejmowanej. Spółka przejęta - Zakład (...) S.A. powstała w wyniku przekształcenia przedsiębiorstwa państwowego Zakład (...) w jednoosobową spółkę Skarbu Państwa z dniem 12 lipca 1993r. na podstawie przepisów ustawy z 5 lutego 1993 r. o przekształceniach własnościowych niektórych przedsiębiorstw państwowych o szczególnym znaczeniu dla gospodarki państwa (Dz. U. nr 16, poz. 69 z późn. zm.) oraz zarządzenia nr 204/O./93 Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 9 lipca 1993 roku i ustawy z 13 lipca 1990r. o prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych (Dz. U. nr 51, poz. 298 późn. zm.). Spółka powstająca w wyniku przekształcenia przedsiębiorstwa państwowego, wstąpiła z mocy ustawy we wszystkie prawa i obowiązki tego przedsiębiorstwa państwowego. Zakład (...), jako samodzielne przedsiębiorstwo państwowe został powołany z dniem 16 stycznia 1989 roku w wyniku podziału przedsiębiorstwa państwowego działającego pod nazwą Centralny O. Energetyczny w W. i przejęcia składników tego przedsiębiorstwa, w tym, istniejącej na terenie działalności Zakładu (...), sieci elektroenergetycznej. Wcześniejsza zaś nazwa tego przedsiębiorstwa brzmiała: Zakłady (...).

M. K. jest właścicielem niezabudowanych nieruchomości położonych w S. przy ul. (...), które stanowią grunty rolne. Działki oznaczone są numerami (...), (...) i (...). Nieruchomość oznaczona numerem (...) ma powierzchnię 4,0811 ha, Sąd Rejonowy w Sierpcu prowadzi dla niej księgę wieczystą (...). Przez nieruchomość przebiegają dwie linie: jedna - niskiego napięcia w pobliżu ulicy (...) i druga linia - średniego napięcia 15kV, zlokalizowana w głębi działki i biegnąca

w kierunku miejscowości W.. Nad nieruchomością przebiegają przewody linii 15kV o długości 56 mb, natomiast słup znajduje się na miedzy z działką (...). Nad działką (...) o powierzchni 1,9002 ha, dla której prowadzona jest księga wieczysta (...) również przebiega linia energetyczna średniego napięcia 15kV do miejscowości W. o długości 47 mb. Słup znajduje się na miedzy pomiędzy działkami (...). Dla działki (...) o pow. 2, (...) prowadzona jest księga wieczysta (...), na granicy tej nieruchomości z działką oznaczona nr (...) znajduje się słup, na którym wsparta jest linia 15kV, której część o długości 70 mb przechodzi nad działką (...).

Przez wszystkie wyżej wymienione nieruchomości przebiega ta sama linia średniego napięcia, która powstała w czasie II wojny światowej i prowadziła z S. do miejscowości W.. Po wojnie linia stała się własnością Skarbu Państwa i była użytkowana przez państwowe przedsiębiorstwo energetyczne, które włączyło linię do ogólnej sieci, za pomocą której przesyłany jest prąd. Linia ta była modernizowana w 1966r., gdy drewniane słupy zmieniono na słupy betonowe, które istnieją do chwili obecnej w niezmiennym położeniu. Prace odbywały się bez zgody właścicieli nieruchomości.

M. K. oraz A. K. na prawach wspólności ustawowej małżeńskiej są właścicielami zabudowanej nieruchomości położonej w B., gm. S., oznaczonej jako działka (...) o pow. 12,6697 ha, dla której Sąd Rejonowy w Sierpcu prowadzi księgę wieczystą nr (...). Na nieruchomości tej znajduje się m.in. odcinek linii energetycznej średniego napięcia, który zbudowany został w latach 1968-1971 wraz ze stacją trafo. Pierwsza decyzja o budowie linii średniego napięcia w miejscowości B. zapadła 23 lipca 1968 roku. Następnie w dniu 9 maja 1989 roku wydano kolejną decyzję na budowę linii 15kV i stacji transformatorowej. Linię budowano z ramach elektryfikacji wsi i prowadzi ona od linii S.- B., od tej linii biegnie linia średniego napięcia powstawała w 1973r., doprowadzająca prąd do zabudowań stanowiących obecnie własność uczestników, a w części własność ciotki M. K.. Linia średniego napięcia 15kV została oddana do eksploatacji w 1971r. i nie była przebudowywana do chwili obecnej. Od daty oddania tej linii do eksploatacji nieprzerwanie była wykorzystywana do przesyłania za jej pośrednictwem energii elektrycznej i wchodziła w skład sieci elektroenergetycznej, której właścicielem był wówczas Skarb Państwa, a później jego następcy prawni. Na działce oznaczonej nr (...) znajduje się słup żelbetonowy i przewody elektryczne o długości 122 mb.

W dniu 24 marca 2005r. M. K. złożył do Sadu Okręgowego w Płocku pozew o zasądzenie na jego rzecz od Zakładu (...) S.A. Rejon S. wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z jego nieruchomości oraz zasądzenie kwoty 200.000 zł rocznie, poczynając od 1 stycznia 2005r., przy czym sprawa dotyczyła urządzeń elektroenergetycznych znajdujących się na działkach (...). Powództwo zostało oddalone.

M. K. wniósł także pozew o nakazanie usunięcia linii energetycznych z jego nieruchomości, postępowanie toczyło się przed Sądem Rejonowym w Sierpcu za numerem akt IC 97/09.

M. K. występował także do poprzedników prawnych wnioskodawcy z roszczeniami dotyczącymi posiadania linii energetycznych na jego nieruchomościach. W czasie przebudowy linii do miejscowości W., zarówno ojciec uczestnika, jak i on sam protestowali przeciwko działaniom pracowników przedsiębiorstwa państwowego.

Dokonując oceny prawnej, Sąd I instancji podniósł, że ustawodawca w art. 292 kc dopuścił możliwość zasiedzenia służebności gruntowej, wskazując, iż „służebność gruntowa może być nabyta przez zasiedzenie tylko w wypadku, gdy polega na korzystaniu z trwałego i widocznego urządzenia.” Do nabycia przez zasiedzenie służebności gruntowej stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu cywilnego o zasiedzeniu własności nieruchomości, a co za tym idzie, także do zasiedzenia służebności gruntowej stosuje się, między innymi, terminy ustawowe przewidziane w art. 172 § 1 i 2 kc. Zgodnie z art. 172 § 1 i 2 kc i art. 9 ustawy z 28 lipca 1990 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny, zasiedzenie nieruchomości, którego bieg rozpoczął się przed dniem 1 października 1990 roku może nastąpić, jeżeli posiadacz posiadał samoistnie nieruchomość w dobrej wierze przez okres lat 20 lub w złej wierze przez okres lat 30. Jeżeli zaś okres posiadania zakończył się przed dniem 1 października 1990 roku, dla nabycia własności w drodze zasiedzenia, zgodnie z treścią art. 172 § 1 i 2 kc w brzmieniu sprzed tej daty, wystarczał okres 10 lat posiadania w dobrej wierze i 20 lat posiadania w złej wierze.

Sąd wskazał również, że w sytuacji, kiedy okres zasiedzenia w przypadku nieruchomości oznaczonych numerami (...) i (...) zakończył się przed dniem 1 października 1990r., zatem zastosowanie mają terminy 10 lat dla posiadacza

samoistnego w dobrej wierze i 20 lat dla posiadacza samoistnego w złej wierze. Dla nieruchomości oznaczonej numerem 268 okres zasiedzenia zakończył się po 1 października 1990r. i w tym przypadku zastosowanie mają aktualnie obowiązujące przepisy art. 172 kc, przewidujące 30 - letni termin zasiedzenia dla samoistnego posiadania nieruchomości w złej wierze i 20 - letni okres samoistnego posiadania nieruchomości w dobrej wierze.

Warunkiem koniecznym nabycia własności poprzez zasiedzenie jest posiadanie samoistne nieruchomości. Posiadanie samoistne cechuje się faktycznym władaniem nieruchomością tak jak właściciel tj. z wyłączeniem innych osób i w granicach prawa własności, co stanowi manifestację koniecznej woli takiego posiadania.

W art. 285 kc ustawodawca wskazał, iż nieruchomość można obciążyć na rzecz właściciela innej nieruchomości (nieruchomości władającej) prawem, którego treść polega bądź na tym, że właściciel nieruchomości władającej może korzystać w oznaczonym zakresie z nieruchomości obciążonej, bądź na tym, że właściciel nieruchomości obciążonej zostaje ograniczony w możliwości dokonywania w stosunku do niej określonych działań, bądź też na tym, że właścicielowi nieruchomości obciążonej nie wolno wykonywać określonych uprawnień, które mu względem nieruchomości władającej przysługują na podstawie przepisów o treści i wykonywaniu własności (służebność gruntowa). Nadto zakres służebności gruntowej i sposób jej wykonywania oznacza się, w braku innych danych, według zasad współżycia społecznego przy uwzględnieniu zwyczajów miejscowych. (art. 287 kc.)

Ponadto Sąd Rejonowy podniósł, że ustawą z 30 maja 2008 roku o zmianie ustawy - Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 116, poz. 731), obowiązującą od 3 sierpnia 2008r. wprowadzono do polskiego systemu prawnego, obok służebności gruntowych i służebności osobistych, trzeci rodzaj służebności - służebność przesyłu (art. 305¹-305⁴ kc). Zgodnie z treścią art. 305⁴ kc do służebności przesyłu mają zastosowanie przepisy o służebnościach gruntowych. Zatem „służebność przesyłu może też być nabyta przez przedsiębiorcę przesyłowego w drodze zasiedzenia. Zgodnie z art. 352 § 1 kc, kto faktycznie korzysta z cudzej nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści służebności, jest posiadaczem służebności. Warunkiem zasiedzenia służebności przesyłu jest korzystanie przez przedsiębiorcę przesyłowego z trwałego i widocznego urządzenia (np. postawienie na cudzej nieruchomości i korzystanie ze słupa przesyłowego, na którym rozpięto kabel niskiego napięcia). Nie ma więc przeszkód do uznania przedsiębiorcy, który korzysta z cudzej nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści służebności przesyłu, a nie ma tytułu prawnego do władania tą nieruchomością, za posiadacza takiej służebności. Co istotne Sąd Najwyższy dopuszczał taką możliwość jeszcze przez nowelizacją kodeksu cywilnego, dokonaną ustawą z 30 maja 2008 r. o zmianie ustawy Kodeks cywilny oraz o zmianie niektórych innych ustaw, która wprowadziła do polskiego systemu prawnego służebność przesyłu.

Z reguły przedsiębiorca - posiadacz służebności przesyłu będzie uznany za posiadacza służebności w złej wierze. Odwołując się do orzecznictwa Sądu Najwyższego, Sąd I instancji wskazał, że przed ustawowym uregulowaniem służebności przesyłu dopuszczalne było nabycie w drodze zasiedzenia służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu w ruchu przedsiębiorstwa. Nie ma przy tym potrzeby oznaczania nieruchomości władającej. Skoro powołana ustawa nie zawiera przepisów przejściowych, m.in. w zakresie zasiedzenia służebności przesyłu, należy przyjąć, że jeżeli termin prowadzący do zasiedzenia służebności upłynął przed 3 sierpnia 2008 r. (to jest przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 30 maja 2008 r.), to sąd stwierdzi nabycie służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu, jeżeli zaś po tej dacie - sąd stwierdzi zasiedzenie służebności przesyłu.

Ponadto Sąd I instancji wskazał na postanowienie Sądu Najwyższego z 17 grudnia 2008 r. w sprawie ICSK 171/08, w którym stwierdził on, iż nie ma żadnych podstaw do przyjęcia, że posiadanie służebności przesyłowej przez przedsiębiorstwo państwowe przed dniem wejścia w życie ustawy nowelizacyjnej Kodeks cywilny z 1989 r. nie było posiadaniem w rozumieniu art. 352 § 1 kc i nie mogło prowadzić do zasiedzenia. Objęcie w posiadanie służebności przesyłu przez poprzedników prawnych wnioskodawcy oraz jej posiadanie odbywało się w imieniu i na rzecz Skarbu Państwa, działającego w ramach dominium, a nie imperium i wnioskodawca może, na podstawie art. 176 § 1 kc w zw. z art. 292 kc, doliczyć do okresu swojego posiadania służebności przesyłu, posiadanie tej służebności przez jego poprzedników prawnych. W postanowieniu z 25 stycznia 2006r. w sprawie I CSK 11/05 Sąd Najwyższy wyraził również pogląd, iż osoba prawna, która przed dniem 1 lutego 1989 r., mając status państwowej osoby prawnej, nie mogła

nabyć (także w drodze zasiedzenia) własności nieruchomości, może do okresu samoistnego posiadania wykonywanego po dniu 1 lutego 1989 r. zaliczyć okres posiadania Skarbu Państwa sprzed tej daty, jeżeli nastąpiło przeniesienie posiadania.

Mając na uwadze powyższe uwagi teoretyczne, Sąd Rejonowy stwierdził, Skarb Państwa nabył z dniem 31 grudnia 1986 roku przez zasiedzenie służebność gruntową o treści służebności przesyłu obciążającą nieruchomości położone w S. oznaczone numerami (...), (...), (...), polegającą na prawie do lokalizacji linii 15 kV w granicach nieruchomości obciążonych zgodnie z jej usytuowaniem oznaczonym na mapie geodezyjnej sporządzonej przez biegłego T. S., zaewidencjonowanej w (...) Ośrodku (...) w S. w dniu 23 października 2013 roku za numerem (...) - (...) wraz z prawem nieograniczonego dostępu do tych urządzeń w celu bieżącej konserwacji, napraw i przebudowy zgodnie z ich przeznaczeniem.

Sąd podkreślił, że na wszystkich tych nieruchomościach znajdują się fragmenty tej samej linii, która powstała w czasie okupacji niemieckiej, jednak w 1966 roku została przebudowana, zaś brak jest wiarygodnych dokumentów świadczących o tym, iż jej przebieg wówczas nie został zmieniony, zatem należy przyjąć początek biegu zasiedzenia na dzień 30 grudnia 1966 roku, gdy sporządzono protokół dotyczący zakończenia remontu linii. 20 - letni termin zasiedzenia w złej wierze upłynął w dniu 31 grudnia 1986 roku.

Natomiast linia 15 kV, znajdująca się na nieruchomości położonej w B., oznaczonej jako działka (...), została oddana do użytku najpóźniej z końcem 1971 roku, ma tu zastosowanie 30 – termin zasiedzenia, który upłynął w dniu 1 stycznia 2002 roku, gdy urządzenie w postaci wspartej na słupach linii energetycznej, stanowiło własność Zakładu (...) S.A. W tej sytuacji wskazany Zakład (...) nabył z dniem 1 stycznia 2002 roku przez zasiedzenie służebność gruntową o treści służebności przesyłu obciążającą w.w. nieruchomość polegającą na prawie korzystania z nieruchomości obciążonej przez każdorazowego przedsiębiorcę będącego właścicielem zlokalizowanych w granicach tej nieruchomości urządzeń energetycznych w postaci wspartego na słupie odcinka napowietrznej linii energetycznej średniego napięcia 15 kV w zakresie prawa do lokalizacji tej linii w granicach nieruchomości obciążonej zgodnie z jej usytuowaniem oznaczonym na mapie geodezyjnej sporządzonej przez biegłego T. S. zaewidencjonowanej w (...) Ośrodku (...) w S. w dniu 23 października 2013 roku za numerem (...) - (...) wraz z prawem nieograniczonego dostępu do tych urządzeń w celu bieżącej konserwacji, napraw i przebudowy zgodnie z ich przeznaczeniem.

Zdaniem Sądu Rejonowego, zakres uprawnień oznaczony w postanowieniu jest niezbędny do zapewnienia prawidłowego i bezpiecznego korzystania z urządzeń. Niewątpliwie wnioskodawca i jego poprzednicy korzystali z trwałych i widocznych urządzeń w postaci linii energetycznej wspartej na dwóch słupach.

Uczestnik M. K. podejmował szereg czynności zmierzających do otrzymania wynagrodzenia za korzystanie przez wnioskodawcę i jego poprzedników prawnych z jego nieruchomości zwracając się Zakładu (...), Ministra Skarbu jak i Sądu. Działania te zostały podjęte począwszy od około 2000 roku i nie spowodowały przerwania biegu zasiedzenia bowiem zgodnie z art. 123 § 1 kc w zw. z art. 175 kc, bieg przedawnienia przerywa się: przez każdą czynność przed sądem lub innym organem powołanym do rozpoznawania spraw lub egzekwowania roszczeń danego rodzaju albo przed sądem polubownym, przedsięwziętą bezpośrednio w celu dochodzenia lub ustalenia albo zaspokojenia lub zabezpieczenia roszczenia; przez uznanie roszczenia przez osobę, przeciwko której roszczenie przysługuje; przez wszczęcie mediacji.

Tymczasem uczestnik dopiero 18 września 2009 roku wytoczył powództwo o nakazanie wnioskodawcy usunięcia linii elektroenergetycznych, czynność ta nie przerwała biegu zasiedzenia, z uwagi na to, iż powództwo zostało wniesione po upływie okresu zasiedzenia.

Apelację od postanowienia złożył M. K., zaskarżając je w całości i zarzucił, że wskutek podejmowania przez niego czynności procesowych nastąpiło przerwanie biegu zasiedzenia. Ponadto w ocenie skarżącego zgodnie z zasadą rękojmi dobrej wiary ksiąg wieczystych nabył on nieruchomości bez żadnych obciążeń na rzecz wnioskodawcy i jego poprzedników prawnych. Z treści apelacji wynika, iż uczestnik domaga się zmiany zaskarżonego postanowienia i

oddalenie wniosku, ewentualnie wnosi o jego uchylenie i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania.

Na rozprawie apelacyjnej w dniu 8 października 2015r. wnioskodawca uzupełnił swoje zarzuty, wskazując na obrazę art. 285 § 2 kc w zw. z art. 50 kc polegającą na uznaniu, że możliwe jest stwierdzenie zasiedzenia nieistniejącej w chwili upływu jego terminu służebności gruntowej z uwagi na niewskazanie nieruchomości władnącej w stosunku do nieruchomości obciążonej tym prawem.

(...) Spółka Akcyjna w G. wniosła o oddalenie apelacji.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja jest niezasadna.

Sąd Okręgowy nie podziela poglądu skarżącego, że niezasadne było uwzględnienie wniosku o stwierdzenie zasiedzenia służebności gruntowej o treści służebności przesyłu z uwagi na niewskazanie nieruchomości władnącej.

Zgodnie z art. 285 kc nieruchomość można obciążyć na rzecz właściciela innej nieruchomości (nieruchomości władnącej) prawem, którego treść polega bądź na tym, że właściciel nieruchomości władnącej może korzystać w oznaczonym zakresie z nieruchomości obciążonej, bądź na tym, że właściciel nieruchomości obciążonej zostaje ograniczony w możliwości dokonywania w stosunku do niej określonych działań, bądź też na tym, że właścicielowi nieruchomości obciążonej nie wolno wykonywać określonych uprawnień, które mu względem nieruchomości władnącej przysługują na podstawie przepisów o treści i wykonywaniu własności (służebność gruntowa). Służebność gruntowa może mieć jedynie na celu zwiększenie użyteczności nieruchomości władnącej lub jej oznaczonej części.

Sąd II instancji stoi na stanowisku, że sposób korzystania przez przedsiębiorców będących właścicielami urządzeń, o których mowa w art. 49 kc, z cudzych nieruchomości w granicach, w których zostały zlokalizowane te urządzenia w okresie przed datą wprowadzenia do kodeksu cywilnego instytucji służebności przesyłu, jako odrębnie uregulowanego rodzaju służebności, mieścił się w granicach służebności gruntowej uregulowanej w cytowanym wyżej przepisie. Jedynie ze względu na cel istnienia służebności gruntowej odpowiadającej swą treścią służebności przesyłu, którym jest zwiększenie użyteczności przedsiębiorstwa, specyfikę sieci przesyłowych, pojęcie przedsiębiorstwa w znaczeniu przedmiotowym oraz oczywistość dysponowania przez przedsiębiorcę nieruchomościami, wchodzącymi w jego skład, a ponadto argument, że ułatwienie funkcjonowania przedsiębiorstwa ułatwia funkcjonowanie przedsiębiorcy, zwiększa także użyteczność należących do niego nieruchomości. W orzecznictwie sądowym ukształtował się pogląd, iż oznaczenie nieruchomości wchodzących w skład przedsiębiorstwa związanych z daną linią przesyłową, nie jest konieczne. Przy wykładni art. 285 § 2 kc podnosi się również konieczność uwzględnienia charakteru korzystania przez przedsiębiorców przesyłowych z nieruchomości w granicach, w których zlokalizowane zostały urządzenia przesyłowe służebności oraz społeczno – gospodarcze przeznaczenie nieruchomości wchodzących w skład przedsiębiorstwa energetycznego, któremu służebność ma służyć, a także celu służebności polegającego na zwiększeniu użyteczności przedsiębiorstwa i specyfiki sieci przesyłowych. Sąd Najwyższy zaprezentował takie stanowisko po raz pierwszy w postanowieniu z 8 września 2006r. w sprawie II CSK 112/06 (Monitor Prawniczy 2006, nr 19), a następnie podtrzymał w postanowieniach z 12 grudnia 2008r. w sprawie II CSK 389/08 (LEX nr 484715), z 5 czerwca 2009r. w sprawie I CSK 392/08 (LEX nr 578032), z 22 lipca 2010r. w sprawie I CSK 606/09 (LEX nr 737248), z 6 lipca 2011r. w sprawie I CSK 157/11 (LEX nr 1050400), z 16 stycznia 2013r. w sprawie II CSK 289/12 (LEX nr 1288634), z 6 lutego 2013r. w sprawie VCSK 129/13 (LEX nr 1294483), z 14 czerwca 2013 r. w sprawie VCSK 321/12 (LEX nr 1381040), z 28 sierpnia 2013r. w sprawie V CSK 421/12 LEX nr 1375512, z 30 października 2013r. w sprawie V CSK 497/12 (LEX nr 1394097), z 19 lutego 2014r. w sprawie V CSK 190/13 (LEX nr 1458640), V CSK 553/13 z 18 września 2014r. (LEX nr 1616923) oraz w uchwale z 7 października 2008r., sygn. III CZP 89/08 (LEX nr 458125). Sąd Okręgowy całkowicie podziela przedstawioną w nich argumentację i przyjmuje za własną.

Nie zasługuje również na uwzględnienie zarzut naruszenia art. 175 w zw. z art. 123 kc. Zgodnie z ich treścią, do biegu zasiedzenia należy odpowiednio stosować przepisy o przerwie. Stosując odpowiednio art. 123 kc, można

wymienić następujące przyczyny przerwania biegu zasiedzenia: określone czynności procesowe, uznanie przez posiadacza prawa własności innej osoby, wszczęcie mediacji. M. K. wychodzi z założenia, że składane przez niego pozwody o zapłatę wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości oraz o nakazanie usunięcia urządzeń elektroenergetycznych spowodowały przerwę w biegu zasiedzenia służebności.

Co do zasady należy zgodzić się z uczestnikiem, iż podejmowane przez niego czynności zmierzające do usunięcia urządzeń energetycznych, mają charakter akcji zaczepnej i powodują przerwę biegu zasiedzenia. M. K. wytoczył jednak powództwo o nakazanie usunięcia urządzeń już po upływie zasiedzenia, tj. po 31 grudnia 1986r. i po 1 stycznia 2002r. Pozew został wniesiony 18 lutego 2009r. i nie miał wpływu na bieg zasiedzenia, ponieważ już się zakończył.

Z kolei powództwo o zapłatę wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości nie przerywa biegu zasiedzenia. Czynnością przedsięwziętą bezpośrednio w celu dochodzenia prawa w rozumieniu art. 123 § 1 pkt. 1 kc w zw. z art. 292 kc i 175 kc jest każde zachowanie właściciela nieruchomości przed właściwym organem, zmierzające bezpośrednio do uregulowania stosunków prawnorzeczowych wykonywanej służebności lub do zaniechania wykonywania tej służebności. Nie odpowiada temu samo wystąpienie o zapłatę wynagrodzenia za korzystanie z nieruchomości w zakresie służebności odpowiadającej służebności przesyłu, gdyż ani to roszczenie, ani jego realizacja nie zmienia relacji prawnorzeczowych właściciela z posiadaczem służebności, zwłaszcza że właściciel może nie żądać ustanowienia służebności, lecz wyłącznie wynagrodzenia na podstawie stosunku obligacyjnego. (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 20 stycznia 2015 r., V CSK 90/14, LEX nr 1653777, uchwała siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 26 listopada 2014r., CZP 45/14, OSNC 2015/5/54, postanowienie Sądu najwyższego z 13 lutego 2014r., VCSK 167/13, LEX nr 1444407)

Ponadto, w ocenie Sądu Okręgowego nie ma racji skarżący, że rękojmia wiary publicznej ksiąg wieczystych, sformułowana w art. 5 ustawy z 6 lipca 1982r. o księgach wieczystych i hipotece, powinna chronić nabywcę przed stwierdzeniem zasiedzenia służebności. Zgodnie z tym przepisem w razie niezgodności między stanem prawnym nieruchomości ujawnionym w księdze wieczystej a rzeczywistym stanem prawnym, treść księgi rozstrzyga na korzyść tego, kto przez czynność prawną z osobą uprawnioną według treści księgi nabył własność lub inne prawo rzeczowe (rękojmia wiary publicznej ksiąg wieczystych). Jednak rękojmia wiary publicznej ksiąg wieczystych nie dotyczy biegu zasiedzenia. (por. wyrok Sądu najwyższego z 11 października 2007r., IV CSK 169/07, LEX nr 488985)

Trzy spośród nieruchomości objętych wnioskiem zostały nabyte przed datą stwierdzenia zasiedzenia służebności gruntowej o treści służebności przesyłu, a mianowicie:

- działka nr (...) położona w S., dla której Sąd Rejonowy w Sierpcu prowadzi księgę wieczystą (...) została nabyta w trybie ustawy z 26 października 1971r. o uregulowaniu własności gospodarstw rolnych z dniem 4 listopada 1971r. (na mocy aktu własności ziemi (...).ON. (...) z 22 maja 1974r.), zaś stwierdzenie zasiedzenia służebności gruntowej o treści służebności przesyłu nastąpiło z dniem 31 grudnia 1986r.;

- działka nr (...) położona w S., dla której Sąd Rejonowy w Sierpcu prowadzi księgę wieczystą (...) została nabyta na podstawie umowy sprzedaży z 24 marca 1982r. (akt notarialny rep. A nr (...)), zaś stwierdzenie zasiedzenia służebności gruntowej o treści służebności przesyłu nastąpiło z dniem 31 grudnia 1986r.;

- działka nr (...), położona w B., gm. S., dla której Sąd Rejonowy w Sierpcu prowadzi księgę wieczystą (...) została nabyta na podstawie umowy sprzedaży z 23 kwietnia 1985r., zaś stwierdzenie zasiedzenia służebności gruntowej o treści służebności przesyłu nastąpiło z dniem 31 grudnia 1986r.

Zdaniem Sądu Okręgowego uczestnik nie może skutecznie powoływać się na rękojmię publicznej wiary ksiąg wieczystych, skoro nabył on w/w nieruchomości przed upływem terminu zasiedzenia służebności, przy czym co do działki (...), miało ono charakter nabycia pierwotnego.

Inaczej przedstawia się sytuacja nieruchomości położonej w S., oznaczonej w ewidencji gruntów numerem (...), dla której Sąd Rejonowy w Sierpcu prowadzi księgę wieczystą (...), którą M. K. nabył 19 maja 1992r. na podstawie umowy

darowizny (akt notarialny rep. A nr (...)). W tym wypadku stwierdzenie zasiedzenia służebności gruntowej o treści służebności przesyłu nastąpiło wcześniej, bo z dniem 31 grudnia 1986r. (...) Spółki Akcyjnej w P. nie zostało ujawnione w dziale III księgi wieczystej, a rękojmia publicznej wiary ksiąg wieczystych powinna chronić nabywcę. Jednakże art. 6 ust. 1 ustawy o księgach wieczystych i hipotece stanowi, że rękojmia wiary publicznej ksiąg wieczystych nie chroni rozporządzeń nieodpłatnych albo dokonanych na rzecz nabywcy działającego w złej wierze. Przez rozporządzenia nieodpłatne w znaczeniu tego przepisu należy rozumieć czynności prawne rozporządzające, w przypadku których przysporzenie majątkowe na rzecz drugiej strony jest aktem szczodrobliwości osoby rozporządzającej. Przede wszystkim jest to przeniesienie własności nieruchomości w wykonaniu umowy darowizny (wyrok Sądu Najwyższego z 8 grudnia 2011 r., IV CSK 178/11, OSN 2013, Nr A, poz. 13; por. wyrok Sądu Najwyższego z 3 października 2007 r., IV CSK 193/07, OSN 2008, Nr C, poz. 78). M. K. nabył tę nieruchomość na podstawie umowy darowizny, nie może zatem i w tym wypadku skutecznie powoływać się na publiczną wiarę ksiąg wieczystych. Na marginesie należy też zwrócić uwagę na to, że art. 7 pkt. 5 ustawy o księgach wieczystych w brzmieniu obowiązującym od 3 sierpnia 2008r. przewiduje, że rękojmia wiary publicznej ksiąg wieczystych nie działa przeciwko służebności przesyłu.

Rozważania na temat wiary publicznej ksiąg wieczystych mają jednak uboczne znaczenie dla rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie, ponieważ jej przedmiotem jest wyłącznie stwierdzenie, czy wniosek o zasiedzenie służebności gruntowych o treści służebności przesyłu na opisanych wyżej nieruchomościach zasługuje na uwzględnienie. O jego zasadności decydują zaś przesłanki szczegółowo omówione w uzasadnieniu I instancji, a wiara publiczna ksiąg wieczystych nie ma wpływu na bieg zasiedzenia. Sąd Okręgowy podziela pogląd, że poprzednicy prawni wnioskodawcy posiadali nieprzerwanie służebności gruntowe w sposób odpowiadający treści służebności przesyłu co najmniej od 30 grudnia 1966r., jeśli idzie o działki znajdujące się w S. oznaczone numerami (...), (...), (...) oraz w B., gm. S. oznaczoną numerem (...) – co najmniej od 31 grudnia 1971r. Jeśli idzie o trzy pierwsze nieruchomości, to termin zasiedzenia upłynął 31 grudnia 1986r., kiedy posiadaczem służebności był Skarb Państwa i to on nabył tę służebność. Natomiast w przypadku działki nr (...) w B. termin zasiedzenia upłynął w dniu 1 stycznia 2002r., kiedy to służebność pozostawała w posiadaniu następcy prawnego – Zakładu (...) Spółki Akcyjnej w P..

W ocenie Sądu Okręgowego, wnioskodawca wykazał przeniesienie posiadania służebności gruntowej. Skuteczność przeprowadzenia dowodu na okoliczność przeniesienia posiadania służebności należy oceniać indywidualnie w każdym postępowaniu. Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 18 maja 2007 r. I CSK 64/07 (nie publ.) wskazał, że decyzja wydana w oparciu o art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 29 września 1990 r. o zmianie ustawy o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości, może być uznana za dokument, w rozumieniu art. 348 zd. 2 kc, stwierdzający, że doszło do przeniesienia posiadania nieruchomości, której decyzja dotyczyła. Państwowa osoba prawna, która do dnia 5 grudnia 1990 r. wykonywała zarząd operatywny mieniem państwowym i z tym dniem, już jako posiadacz nieruchomości, została uwłaszczone, może zatem wykazać przejście posiadania nieruchomości ze Skarbu Państwa na nią samą lub jej poprzednika prawnego decyzją wydaną na podstawie art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 29 września 1990 r. (...) Spółka Akcyjna dysponuje taką decyzją wydaną przez Wojewodę P. w dniu 19 stycznia 1993r., zgodnie z jej treścią Zakład (...) w P. z dniem 5 grudnia 1990r. nabył z mocy prawa użytkowanie wieczyste gruntów stanowiących własność Skarbu Państwa, położonych w S. przy ul. (...), dla których Sąd Rejonowy w Sierpcu prowadzi księgę wieczystą (...) oraz własność budynku o numerach inwentarzowych (...) i (...), znajdującego się na tych gruntach. Nabywając przedsiębiorstwo (w rozumieniu art. 55¹ kc w brzmieniu obowiązującym 1 października 1990r.), przedsiębiorstwo państwowe, jakim był Zakład (...) wszedł również w posiadanie służebności gruntowych o treści służebności przesyłu. Z kolei Zakład (...) z dniem 12 lipca 1993r. został przekształcony w jednoosobową spółkę Skarbu Państwa pod nazwą Zakład (...) Spółka Akcyjna w P. na mocy ustawy z 5 lutego 1993r. o przekształceniach własnościowych niektórych przedsiębiorstw państwowych o szczególnym znaczeniu dla gospodarki państwa oraz ustawy z 13 lipca 1990r. o prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych. Zgodnie z art. 5 ustawy z 5 lutego 1993r. i art. 8 ustawy z 13 lipca 1990r. w/w spółka wstąpiła we wszystkie prawa i obowiązki przekształcanego przedsiębiorstwa.

Z tych wszystkich względów, Sąd Okręgowy oddalił apelację stosując art. 385 kpc. Sąd przyznał adwokatowi Z. C. wynagrodzenie w wysokości 600 zł powiększone po podatek VAT za pomoc prawną świadczoną z urzędu M. K., nakazując jego wypłatę Skarbowi Państwa – Sądowi Rejonowemu w Sierpcu. Wysokość wynagrodzenia została

ustalona zgodnie z § 13 ust. 1 pkt. 1 w zw. z § 8 pkt. 1) w zw. z § 6 w zw. § 5, a także § 2 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu.

Ponadto Sąd II instancji na podstawie art. 350 § 1 i 3 kpc z urzędu sprostował zaskarżone postanowienie w ten sposób, że w miejsce oznaczenia jednostki organizacyjnej Skarbu Państwa (...) wpisał (...), gdyż tak brzmi jej prawidłowa nazwa.

SSO Joanna Świerczakowska

SSO Katarzyna Mirek – Kwaśnicka SSO Renata Wanecka